

هر کدام جای خود (۱)

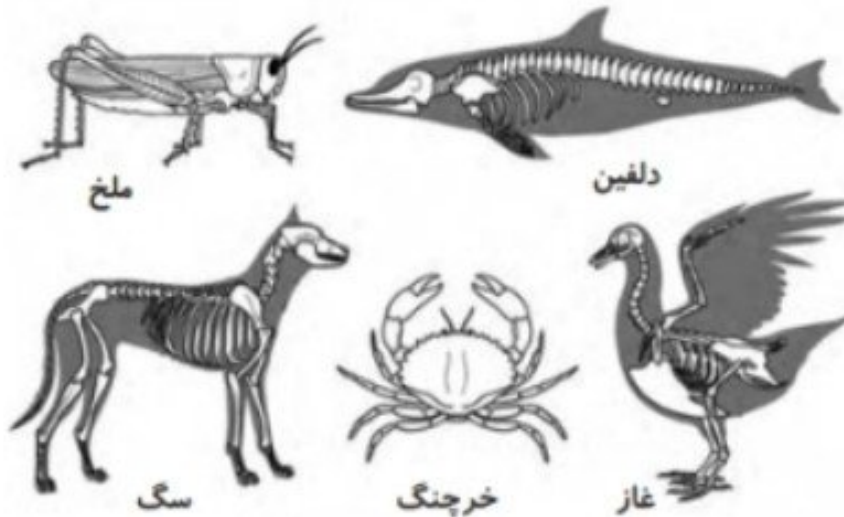
۱۲

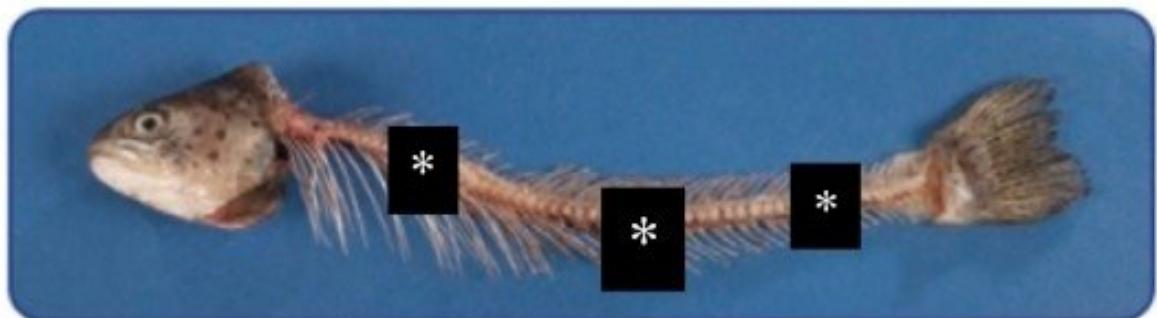
یوزپلنگ ایرانی

یک دام‌پزشک تصاویر زیر را از داخل بدن چند جانور جمع‌آوری کرده است. به دقت به آن‌ها نگاه کنید. کدام جانوران ستون مهره دارند؟

دلفین، غاز، سگ

دانشمندان جانوران را به دو گروه مهره‌دار و بی‌مهره تقسیم می‌کنند. به جانورانی مانند مورچه، کرم و پروانه که در بدنشان ستون مهره ندارند می‌گویند. در تصاویر بالا چه جانورانی بی‌مهره هستند؟ در شکل زیر استخوان‌های یک ماهی را مشاهده می‌کنید. ستون مهره‌های این ماهی را در شکل مشخص کنید.

در سال‌های آینده، درباره‌ی گروه بی‌مهره‌ها خواهید آموخت. در این درس و درس بعد با مهره‌داران آشنا می‌شوید.

تا کنون بیشتر از ۶۵۰۰۰ نوع جانور مهره‌دار روی کره‌ی زمین کشف شده است. چه جانوران مهره‌داری می‌شناسید؟ آن‌ها را نام ببرید.

اسب. مرغ. خرس

جانوران در جاهای متفاوتی زندگی می‌کنند. جانورانی که نام بردید، در چه جاهایی زندگی می‌کنند؟

**اسب و مرغ: مزرعه
خرس: جنگل**

چرا محل زندگی جانوران با هم متفاوت است؟

نسبت به نیازهایشان

جانوران در جایی زندگی می‌کنند که در آنجا بتوانند نیازهایشان را برطرف کنند. ما و همه‌ی جانوران برای زنده ماندن به هوا، آب، غذا و جای مناسب نیاز داریم. ما در خشکی زندگی می‌کنیم و با کمک شش‌هایمان نفس می‌کشیم و نمی‌توانیم زیر آب نفس بکشیم.

**زیرا انسان شش دارد و نمی‌تواند
مانند ماهی که آبشش دارد
از هوای داخل آب استفاده کند.**

به نظر شما چرا غواص در زیر آب به استوانک هوا نیاز دارد؟

آیا در آب هوا وجود دارد؟

هر یک از گروه‌ها نظر خود را درباره‌ی این که «آیا در آب هوا وجود دارد؟» با یک مثال بیان کنند. حال با انجام آزمایش زیر وجود هوا در آب را بررسی کنید.

آزمایش ۱

- وسایل لازم: ظرف شیشه‌ای مقاوم در برابر گرما، شمع، آب، سه پایه، توری فلزی، کبریت
- ۱- ظرف شیشه‌ای را تا نیمه از آب پر کنید و آن را مطابق شکل ۱ روی توری فلزی قرار دهید.
 - ۲- شمع را زیر سه پایه قرار دهید و آن را روشن کنید.
 - ۳- مدتی صبر کنید تا آب گرم شود. مشاهده‌های خود را یادداشت کنید.
 - ۴- از تشکیل حباب‌ها در آب، چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟ پاسخ خود را توضیح دهید.

درون آب هوا وجود دارد

هشدار

این آزمایش را به کمک معلم انجام دهید و نکات ایمنی را رعایت کنید.

آزمایش ۲

- وسایل لازم: روغن مایع، لیوان شیشه‌ای شفاف، یخ
- ۱- درون لیوان روغن مایع بریزید.
 - ۲- یک تکه یخ را به آرامی در روغن قرار دهید و مدتی صبر کنید.
 - ۳- مشاهده‌های خود را یادداشت کنید.
 - ۴- از تشکیل حباب روی یخ، چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟ پاسخ خود را توضیح دهید.
- همان‌طور که قبلاً خواندید، درون حباب‌ها هوا وجود دارد. بنابراین تشکیل حباب در آزمایش‌های بالا، نشان می‌دهد که در آب، هوا وجود دارد.

ماهی‌ها در آب زندگی می‌کنند. ماهی‌ها به جای شش، آب‌شش دارند. آن‌ها به کمک آب‌شش خود می‌توانند از هوای درون آب تنفس کنند.

ویژگی‌های مهره‌داران

یکی از کارهایی که به ما کمک می‌کند موجودات زنده را بهتر بشناسیم، مشاهده، توصیف و دسته‌بندی آن‌هاست.

برای توصیف یک جانور به مواردی مانند محل زندگی، نوع حرکت، اندازه، تعداد دست‌ها یا پاها، رنگ، مهره‌دار یا بی‌مهره بودن، تنفس با شش یا آب‌شش، نوع غذا، تخم‌گذار یا بچه‌زا بودن اشاره می‌کنیم. این موارد **ویژگی‌های آن جانور** هستند.

فعالیت

متن زیر زاغ بور را توصیف می‌کند. این متن را به‌طور گروهی بخوانید و با استفاده از آن ویژگی‌های زاغ بور را بنویسید و گزارش دهید.

زاغ بور، مانند پرندگان دیگر با شش تنفس می‌کند. این پرنده رنگ نخودی مایل به قهوه‌ای دارد. بیشتر در منطقه‌های بیابانی ایران زندگی می‌کند. دو پای بلند دارد و می‌تواند با سرعت زیادی راه برود. اندازه‌ی آن حدود ۲۵ سانتی‌متر است. در فصل بهار بین ۳ تا ۵ تخم می‌گذارد. غذای اصلی زاغ بور حشرات است.

موجودات زنده را می‌توانیم با توجه به شباهت و تفاوت‌هایشان دسته‌بندی کنیم.

کاوشگری

به تصویر جانوران زیر نگاه کنید.

ماهی قرمز

عقاب

خرس

ماهی قزل‌آلا

مار

اسب

قورباغه

مرغ

تمساح

- جدولی مانند جدول زیر بکشید. بالای ستون‌ها تعدادی از ویژگی‌های دلخواه خود را بنویسید. به کمک هم گروهی‌های خود جدول را برای جانورانی که تصویر آن‌ها را می‌بینید، پر کنید. می‌توانید با جست‌وجو در کتاب‌ها یا پرسیدن از دیگران پاسخ برخی از پرسش‌ها را پیدا کنید.

نام جانور	تخم‌گذار یا بچه‌زا	نوع غذا	اندازه (بزرگ‌تر یا کوچک‌تر از شما)	اهلی	آبزی	وحشی
خرس	بچه‌زا	همه‌چیز	بزرگتر			*
عقاب	تخم‌گذار	گوشت	بزرگتر			*
...						

- به شباهت‌ها و تفاوت‌های جانوران در جدولی که کامل کردید، توجه کنید.

- با هم گروهی‌های خود این جانوران را دسته‌بندی کنید.

ظاهری

- شما از کدام ویژگی برای دسته‌بندی استفاده کردید؟

- به هر یک از دسته‌های خود، چه جانوری می‌توانید اضافه کنید؟

- دسته‌بندی گروه خود را به کلاس ارائه دهید. سپس دسته‌بندی‌ها را با هم مقایسه کنید.

دانشمندان با استفاده از برخی ویژگی‌های مهره‌داران، آن‌ها را به ۵ گروه طبقه‌بندی کرده‌اند که در درس بعدی با آن‌ها آشنا خواهید شد.